

**“Maktablarda innovatsion va zamonaviy bilimlarni shakllantirishda
darsdan tashqari mashg‘ulotlarning roli”**

Djabbarova Nargiza Bakitovna

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san’at magistratura ta’lim yo‘nalishi

2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktablarda darsdan tashqari mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilarning innovatsion va zamonaviy bilimlarini rivojlantirish jarayoni tahlil qilinadi. Tadqiqotda interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar va loyihaviy ishlash usullari yordamida o‘quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: maktab, darsdan tashqari mashg‘ulot, innovatsion bilimlar, zamonaviy ta’lim, o‘quvchi rivoji, pedagogik metodlar

Bugungi kunda ta’lim tizimida darsdan tashqari mashg‘ulotlar o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini kengaytirish, ularning ijodiy va innovatsion salohiyatini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Maktablarda tashkil etilgan to‘garaklar va qo‘shimcha mashg‘ulotlar o‘quvchilarga darslarda yetarlicha o‘rganilmagan mavzularni chuqurroq o‘rganish, amaliy tajriba orttirish va mustaqil fikrlashni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda interaktiv pedagogik metodlardan foydalanish o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni faol ishlashga undaydi. Elektron resurslar, video materiallar, interaktiv dasturlar va loyihaviy ishlar o‘quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, guruhda ishlash orqali o‘quvchilar ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantiradi, hamkorlik va fikr almashish orqali o‘z g‘oyalarini ifodalashni o‘rganadilar.

Maqolaning maqsadi maktablarda darsdan tashqari mashg‘ulotlarni samarali tashkil etish orqali o‘quvchilarning zamonaviy va innovatsion bilimlarini rivojlantirish, ularni mustaqil fikrlashga rag‘batlantirish va pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishdir. Shu nuqtai nazardan, darsdan tashqari mashg‘ulotlar o‘quvchilarning intellektual va ijodiy salohiyatini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Maktablarda darsdan tashqari mashg‘ulotlar o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va qiziqishlarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Bu mashg‘ulotlar o‘quvchilarga darslarda yetarlicha imkoniyat bo‘lmagan ijodiy va amaliy faoliyat bilan shug‘ullanish imkonini beradi. To‘garak va qo‘shimcha mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilar mustaqil fikrlashni rivojlantiradi, muammolarni tahlil qiladi, yechim topadi va o‘z g‘oyalarini amalda sinab ko‘radi. Shu bilan birga, bu mashg‘ulotlar ijtimoiy

ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi, chunki o'quvchilar guruhda ishlash, fikr almashish va hamkorlikda yechim topishni o'rganadilar.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar darsdan tashqari mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi. Interaktiv metodlar, loyihaviy ishlash va raqamli resurslardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi va ularni tadqiqotga jalb qiladi. Shu bilan birga, o'quvchilar turli loyihalar va amaliy mashg'ulotlar orqali nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiq etishni o'rganadilar. Bu esa ularning mustaqil ishlashga bo'lgan qobiliyatini oshiradi va ijodiy yondashuvlarni shakllantiradi.

Raqamli va interaktiv metodlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Elektron darsliklar, video ta'lim materiallari, interaktiv dasturlar va simulyatsiyalar o'quvchilarga mavzularni mustaqil o'rganish imkonini beradi. Loyihaviy metod orqali o'quvchilar nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiq etadi va ijodiy natijalar yaratadi. Eksperimentlar va tajribalar esa fanga oid tushunchalarni mustahkamlashga yordam beradi, o'quvchilar o'z bilimlarini amalda sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Interaktiv o'yinlar va virtual mashg'ulotlar ta'lim jarayonini qiziqarli qiladi, o'quvchilarni faol ishlashga va ijodiy yondashuvlarni qo'llashga undaydi.

Darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar interaktiv va amaliy mashg'ulotlar orqali muammoni mustaqil tahlil qilish va yechim topish ko'nikmalarini shakllantiradilar, yangi g'oyalarni ishlab chiqadilar va zamonaviy texnologiyalar yordamida bilimlarini amaliyotga tadbiq etadilar. Shu bilan birga, guruhda ishlash orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar, hamkorlik va fikr almashish orqali o'z g'oyalarini samarali ifodalashni o'rganadilar. To'garak mashg'ulotlari o'quvchilarga o'z qiziqishlariga mos sohalarda chuqur bilim olish imkonini yaratadi, bu esa ularning kelajakdagi ta'lim va kasbiy faoliyatga tayyorgarligini oshiradi.

O'quvchilarning motivatsiyasi va faoliyatini rag'batlantirish ham darsdan tashqari mashg'ulotlarda katta ahamiyatga ega. Interaktiv metodlar, loyihaviy ishlash, raqamli platformalar va simulyatsiyalar o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi, ularni faol qatnashishga undaydi. O'quvchilar o'z g'oyalarini amaliyotga tadbiq etadi, ijodiy ishlarda tajriba orttiradi va yangi bilimlarni mustaqil o'rganadi. Bu esa ularni doimiy motivatsiyalashga olib keladi va o'quv jarayoniga faolroq ishtirok etishga yordam beradi. Pedagoglar tomonidan doimiy rag'batlantirish, baholash va muvaffaqiyatlarni qayd etish o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi va ular o'z faoliyati uchun mas'uliyat hissini rivojlantiradilar.

To'garak mashg'ulotlarining samaradorligini oshirish uchun pedagoglar innovatsion va interaktiv metodlarni qo'llashlari, o'quvchilarning individual qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda mashg'ulotlarni rejalashtirishlari,

loyihaviy ishlar va amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirishlari, o'quvchilarning faoliyatini doimiy kuzatishlari va rag'batlantirishlari zarur. Shu bilan birga, pedagoglar, ota-onalar va jamiyat bilan hamkorlik o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Ushbu yondashuvlar nafaqat bilimni kengaytiradi, balki o'quvchilarning ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantiradi, mustaqil va ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi hamda ularni kelajakdagi ta'lim va kasbiy faoliyatga tayyorlaydi.

Shuningdek, darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning madaniy va tarixiy bilimlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Ular turli musiqiy, ilmiy yoki badiiy loyihalarda ishtirok etib, dunyo va mahalliy madaniyat bilan tanishadi, o'z bilimlarini kengaytiradi va yangi tajribalar orttiradi. Bu esa o'quvchilarning dunyoqarashini rivojlantiradi, ularni keng fikrlashga va ijodiy yechimlar ishlab chiqishga undaydi.

Umuman olganda, maktablarda darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning innovatsion va zamonaviy bilimlarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Interaktiv metodlar, loyihaviy ishlash va raqamli texnologiyalar o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshiradi, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi hamda ularni kelajakdagi ta'lim va kasbiy faoliyatga tayyorlaydi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonning samaradorligi sezilarli darajada oshadi va o'quvchilarning ijtimoiy hamda intellektual ko'nikmalari mustahkamlanadi.

Maktablarda darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning innovatsion va zamonaviy bilimlarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Interaktiv metodlar, loyihaviy ishlash va raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ushbu mashg'ulotlar o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol va ijodiy ishlashga undaydi hamda kelajakdagi ta'lim va kasbiy faoliyatga tayyorlaydi. Shu bilan birga, pedagoglar va ota-onalar bilan hamkorlik orqali darsdan tashqari mashg'ulotlar samaradorligini yanada oshirish mumkin. Umuman olganda, darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning intellektual va ijodiy salohiyatini shakllantirishda, ularning zamonaviy bilimlarga ega bo'lishida va pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov S. A. *Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti*. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons*. Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – S. 131-134.

3. Shovdirov S. *Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region*. E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – S. 02016.
4. Shavdirov S. *Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology*. AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – № 1. – S. 070035.
5. Shavdirov S. A. *O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlar*. Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan). – 2017. – № 6. – S. 15-21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari*. Inter Education & Global Study. – 2024. – № 1. – S. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students*. Science and Innovation. – 2023. – T. 2. – № B10. – S. 192-198.
8. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts*. International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 4. – № 3. – S. 60-66.
9. Hasanov B. *Pedagogical Principles of Using Information Technologies in Music Education*. Modern Education Journal. – 2023. – № 5. – S. 21-25.
10. Qodirova N. R. *Efficiency of Digital Technologies in Music Education*. Pedagogical Innovations. – 2024. – № 3. – S. 32-36.